

Διδαχή · Didache

Tytuł oryginalny:

Διδαχὴ Κυρίου διὰ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων τοῖς ἔθνεσιν

(*Didache Kyriou dia tōn Dōdeka Apostolōn tois ethnesin*)

W oparciu o tekst grecki:

Apostolic Fathers, (red.) Kirsopp Lake

Dostęp na: <http://www.ccel.org/ccel/lake/fathers2.html>

Autor tłumaczenia i opracowania:

Kamil Mańka

Wydanie 1.5 z 30.06.2014

Zezwala się na bezpłatne kopiowanie, drukowanie i rozpowszechnianie niniejszego tekstu oraz opracowania w niezmienionej formie.

Wszelkie uwagi można zgłaszać na adres mailowy:

metargem.sefer [at] gmail.com

Διδαχή · Didache

SKRÓTY

Skróty tytułów ksiąg biblijnych

Rdz., Wj., Kpł., Lb., Pwt., Joz., Sdz., Rut., 1-2Sam., 1-2Krl., 1-2Krn., Ezd., Neh., Est., Hi., Ps., Prz., Koh., Pnp., Iz., Jer., Lam., Ez., Dan., Oz., Jl., Am., Abd., Jon., Mich., Nah., Hab., Sof., Agg., Zach., Mal., Mat., Mk., Łk., Jan., Dz., Rz., 1-2Kor., Gal., Ef., Flp., Kol., 1-2Tes., 1-2Tym., Tyt., Flm., Heb., Jak., 1-2Ptr., 1-3J., Jud., Obj.

Wyjaśnienie odnośników do literatury pozabiblijnej

Syr. — *Księga Syracha*

Szabbat — *Traktat Szabbat w Talmudzie Babilońskim*

Tob. — *Księga Tobiasza*

Wyjaśnienie użytych w tekście oznaczeń

[ ] — W nawiasach kwadratowych umieszczono słowa, które nie znajdują się w tekście oryginalnym, lecz wydają się być niezbędne dla zrozumienia sensu tekstu lub dla zachowania poprawności stylistycznej przekładu

* — Gwiazdka odsyła do przypisów znajdujących się na dole strony. Zawierają one odnośniki do tekstów biblijnych i pozabiblijnych oraz wyjaśnienia językowe.

ab — Kursywą oznaczono występujące w tekście cytaty.

W odnośnikach do wersetów biblijnych stosowany jest zapis *X. 1:2*, gdzie *X* oznacza księgę, *1* - rozdział, a *2* werset(y). W odniesieniach do całych rozdziałów stosowany jest zapis *X. 1*

Διδαχή · Didache

NAUKA PANA PRZEKAZANA PRZEZ DWUNASTU WYŚLANNIKÓW
POGANOM

Διδαχή Κυρίου διὰ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων τοῖς ἔθνεσιν

I

Dwie Drogi: Droga Życia

¹ Istnieją dwie drogi - jedna Życia i jedna Śmierci,* a między tymi dwiema drogami jest wielki rozdźwięk!

² A zatem droga Życia jest następująca:

po pierwsze - będziesz kochał Boga,* który cię uczy-

nił,
po drugie - [będziesz kochał] swojego bliźniego tak,

jak samego siebie,*
natomiast wszystkiego, czego nie chciałyś, aby się stało tobie i ty drugiej osobie nie czyń.*

³ Słowa te mają następujące rozwinięcie:*

mówcie dobrze o tych, którzy mówią o was źle

i módlcie się za ludzi wam wrogich,

a poście za waszych prześladowców.*

Bo co to ma być za łaskawość,* jeśli kochacie [tylko]
tych, którzy i was kochają?

Czyż nie i poganowie postępują tak samo?*

Ale wy kochajcie tych, którzy was nienawidzą,* a nie
będziecie mieli wrogów!

⁴ Trzymaj się z dala od cielesnych pożądliwości wynikających z upadłej fizyczności.*

1:1 Por. Pwt. 30:19; Ps. 1; Prz. 1-9; Mat. 7:13n.

1:2 „Boga” — por. Pwt. 6:5, 11:1; Mat. 22:37n; Mk. 12:29n; Łk. 10:25-28; „siebie” — por. Kpl. 19:18; Mat. 22:39; Mk. 12:31-33; Łk. 10:25-28; Rz. 13:9n; Gal. 5:14; Jak. 2:8; „czyń” — por. Mat. 7:12; por. również Tob. 4:15; Szabbat 31a.

1:3 „rozwinięcie” — gr. ἡ διδαχή — nauczanie, wykład, wyłożenie, wyjaśnienie, por. Mat. 7:28; „prześladowców” — por. Mat. 5:44; „łaskawość” — por. Mat. 5:45; Łk. 6:32-34; „samo” — por. Mat. 5:46n; „nienawidzą” — por. Mat. 5:44; Łk. 6:27.

1:4 „cielesnych pożądliwości, wynikających z upadłej fizyczności” — gr. τῶν σαρκικῶν καὶ σωματικῶν ἐπιθυμιῶν — dosł. „cielesnych i cielesnych pragnień”. Występują tu dwa gr. okre-

Jeśliby ktoś uderzył cię w prawy policzek,

nadstaw mu i drugi,*

a będziesz bez żadnego braku.*

Jeśliby ktoś zażądał od ciebie, byś szedł z nim

jedną milę, idź z nim i dwie.*

Jeśliby ktoś zabrał ci twój płaszcz,

daj mu nawet i tunikę.*

Jeśliby wziął ktoś od ciebie jakąś twoją własność, nie
domagaj się [od niego] zwrotu,*

ponieważ nawet nie możesz [tego uczynić].

⁵ *Każdemu, kto prosi cię [o coś], daj i nie domagaj się*

zwrotu,*

ponieważ Ojciec pragnie dać każdemu z wła-

snych życzliwych darów.*

Szczęśliwy ten, kto daje zgodnie z nakazem,*

ponieważ [w ten sposób] jest niewinny!

Marny los tego, kto bierze!

Wprawdzie jeśli ktoś bierze, ponieważ ma po-

trzebę - jest niewinny.

Natomiast ten, kto nie ma potrzeby, zda sprawę

z tego, dlaczego wziął i w jakim celu; będąc w

więzieniu, zostanie przesłuchany dokładnie w

sprawie tego, co uczynił i *nie wyjdzie stamtąd, do-*

póki nie zwróci ostatniego grosza.*

ślenia tłumaczone jako „cielesny”: jedno pochodzące od gr. σὰρξ — „mięso, tkanka, ciało; symbolizuje też upadłą ludzką naturę”; drugie zaś od gr. σῶμα — „ciało, całe ciało, kształt ciała, coś, co rzuca cień”. Dla przykładu: ludzie i zwierzęta posiadają to samo σὰρξ, lecz różne σῶμα. Por. 1Ptr. 2:11; „drugi” —

por. Mat. 5:39; Łk. 6:29; „bez żadnego braku” — gr. τέλειος — „doskonały, ukończony, dojrzały, bez braku”; por. Mat. 5:48;

„dwie” — por. Mat. 5:41; „tunikę” — por. Mat. 5:40; Łk. 6:29;

„zwrotu” — por. Łk. 6:30.

1:5 „zwrotu” — por. Pwt. 15:7; Mat. 5:42; Łk. 6:30; „z własnych

życzliwych darów” — gr. ἐκ τῶν ἰδίων χαρισμάτων — „z własnych

łask, łaskawych darów (charismata)”; „nakazem” — por. Pwt. 15:7; Dz. 20:35; „grosza” — por. Mat. 5:26; Łk. 12:59.

⁶ Ale i o tym z drugiej strony powiedziano:
Niech [nawet] spoci się w twoich rękach twoja jałmużna, dopóki nie dowiesz się, komu [ją] dajesz.*

II

Drugie przykazanie

¹ *Natomiast oto druga zasada Nauki:

² Nie będziesz mordował,
nie będziesz cudzołożył,
nie będziesz uwodził chłopców,
nie będziesz oddawał się rozpuście,
nie będziesz kradł,
nie będziesz zajmował się magią,
nie będziesz zajmował się przyrządzaniem mikstur,
nie zamordujesz dziecka dokonując aborcji,
ani nie zabijesz już narodzonego,
nie będziesz pożądał tego, co należy do bliźniego.

³ Nie będziesz fałszywie przysięgał
nie będziesz fałszywie zeznawał,
nie będziesz nikogo obmawiał,
nie będziesz chował urazy.

⁴ Nie będziesz chwiejny w myśleniu,
ani zwodniczy w mówieniu,
ponieważ zwodniczość jest pułapką śmierci.

⁵ [Krótko mówiąc] - niech twoje słowa nie będą
ani kłamliwe, ani puste, ale poparte czynem.

⁶ Nie będziesz chciwy,
ani zachłanny,
ani obłudny,
ani złośliwy,
ani zarozumiały.

Nie poweźmiesz żadnego złego zamiaru wobec
twojego bliźniego.

⁷ Nie będziesz nienawidził żadnej osoby,
natomiast jednych będziesz ganił,
o innych będziesz się modlił,
a jeszcze innych będziesz kochał bardziej, niż
własne życie.*

1:6 Por. Syr. 12:1,7.

2:1-7 Fragment rozszerza przykazania z Wj. 20:13-17, a także być może Kpl. 19:11-18.

2:7 „życie” — gr. τὴν ψυχὴν — „dusza, życie, jako coś osobistego, indywidualnego (uczucia, pragnienia, plany), ale również indywidualny dar życia, tchnienie życia, jakie posiada czło-

III

Zagrożenia grzechu

¹ Moje dziecko,* uciekaj od wszelkiego zła i od
wszystkiego, co je przypomina:

² Nie gniewaj się, ponieważ gniew prowadzi do
morderstwa;

nie bądź zazdrosny,
ani kłótlivy,
ani łatwo wpadający w gniew,
ponieważ to wszystko rodzi morderstwa.

³ Moje dziecko, nie bądź pożądlivy, ponieważ
żądza prowadzi do rozpusty;
nie bądź obraźliwy,
ani wyniosły,
ponieważ to wszystko rodzi cudzołóstwa.

⁴ Moje dziecko, nie zajmuj się wróżbiarstwem,
bo to prowadzi do bałwochwalstwa;
nie bądź zaklinaczem,

ani astrologiem,
ani dokonującym rytualnych oczyszczeń,*
ani nawet nie pragnij oglądać żadnej z tych rzeczy,
ponieważ to wszystko rodzi bałwochwalstwo.

⁵ Moje dziecko, nie bądź kłamcą, ponieważ
kłamstwo prowadzi do kradzieży;
nie kochaj pieniędzy,
ani nie szukaj próżnej chwały,
ponieważ to wszystko rodzi kradzieże.

⁶ Moje dziecko, nie bądź plotkaczem, ponieważ
to prowadzi do pomówienia;
nie bądź samowolny,
ani źle usposobiony,
ponieważ to wszystko rodzi pomówienia.

Łagodność i pokora

⁷ Ale bądź łagodny, jako że to *łagodni odziedziczą ziemię.**

⁸ Bądź nieskłonny do gniewu
i miłosierny,

wiek.”

3:1 Por. 1J.

3:4 Chodzi o pogańskie oczyszczenia rytualne stanowiące element życia codziennego wyznawców pogańskich kultów i religii.

3:7 Por. Ps. 37:11; Mat. 5:5.

i nie złośliwy,
i cichy,
i dobry

oraz zawsze przejęty słowami, które usłyszałeś.*

⁹ Nie wynos się, ani nie dopuszczaj do swojej duszy zuchwalstwa.

Nie wiąż swojej duszy z ludźmi wyniosłymi, ale obracaj się wśród ludzi prawych i uniżonych.

¹⁰ Rzeczy, które ci się przytrafiają, przyjmuj jako dobre, wiedząc, że nic się nie dzieje bez Boga.

IV

Życie wśród świętych

¹ Moje dziecko, tego, kto przekazuje ci Słowo Boga, wspominaj nocą i dniem,* darz go także szacunkiem tak, jak Pana, ponieważ tam, gdzie mówi się o [Jego] panowaniu, tam też jest Pan.

² Każdego dnia szukaj towarzystwa* świętych, abyś mógł odpocząć przy ich słowach.

³ Nie powoduj rozłamu:

pogódź skłóconych,
sądź sprawiedliwie,
nie bądź stronniczy przy ganieniu upadków.

⁴ Nie bądź chwiejny w osądzie tego, kto jest [winny], a kto nie.

⁵ Nie wyciągaj chętnie rąk, aby brać,
ani nie bądź powściągliwy przy dawaniu.

⁶ Jeślibyś miał coś [zarobionego] przez swoje ręce,

będziesz dawał okup za twoje grzechy.

⁷ Nie zawahasz się dać,

ani dając nie będziesz narzekał:

będziesz wiedział bowiem, kto jest Dobrym Odpłacicielem twojej zapłaty.

⁸ Nie odwrócisz się od potrzebującego,
ale wszystkim będziesz się dzielić ze swoim bratem, i nie powiesz, że te rzeczy są twoją własnością.*

Jeśli bowiem macie wspólny udział w tym, co nieśmiertelne,

3:8 Por. Iz. 66:2.

4:1 Por. Heb. 13:7.

4:2 „towarzystwa” — gr. τὰ πρόσωπα - dosł. „twarze, oblicza, obecności”.

4:8 „własnością” — por. Dz. 4:32; „śmiertelnych” — por. Rz. 15:27.

o ileż bardziej [powinniście mieć] w [rzeczach] śmiertelnych.*

Wychowanie, panowie i niewolnicy

⁹ Nie zaniedbasz swojego syna, ani swojej córki, ale od młodości będziesz uczył [ich] bojaźni w stosunku do Boga.

¹⁰ Nie będziesz ze złością wydawał poleceń swojemu niewolnikowi, ani swojej niewolnicy, którzy pokładają nadzieję w tym samym Bogu, [co ty], aby nie przestali bać się Boga, który jest nad [wami] obojgiem, ponieważ nie przyszedł On powołać [ludzi] według ich pozycji, ale tych, których Duch przygotował.

¹¹ Natomiast wy, niewolnicy, bądźcie podporządkowani swoim panom, jak odwzorowaniu Boga. z szacunkiem i bojaźnią.

Wierność Słowu

¹² Będziesz nienawidził wszelkiej obłudy i wszystkiego, co nie jest miłe Panu.

¹³ Nie porzucisz przykazań Pana, ale *będziesz strzegł wszystkiego, co przejąłeś, ani nie dodając, ani nie usuwając [z tego niczego].**

¹⁴ Będziesz wyznawał swoje upadki pośród społeczności* i nie przyjdiesz na modlitwę mając nieczyste sumienie.

Taka jest droga Życia!

V

Droga Śmierci

¹ Droga Śmierci jest natomiast taka!

Przedem wszystkim jest zła i pełna przekleństwa: morderstwa, cudzołóstwa, pożądlivości, rozpusty, kradzieże, akty bałwochwalstwa, magie, czary, eliksiry, fałszywe zeznania, akty obłudy, nieszczerość, oszustwo, wyniosłość, złośliwość, samozadowolenie, chciwość, głupia mowa, brawura, chępliwność, wielka pycha;

² przesładowcy dobrych, nienawidzący prawdy, kochający kłamstwo, nieznający sprawiedliwej zapłaty, nielgnący do dobra, ani słusznego osą-

---

4:13 Por. Pwt. 4:2, 12:32.

4:14 „społeczności” — gr. ἐκκλησία - „zgrupowanie, zebranie, społeczność, zwołanie”.

du, gotowi nie do dobrego, ale do złego, będący dalecy od łagodności i wytrwałości, rozmiłowani w próżnych rzeczach, goniący za zyskiem, nieokazujący miłosierdzia ubogim, dręczący udręczonego, nieuznający Tego, kto ich uczynił, mordercy dzieci, niszczyciele dzieła Boga, odwracający się od potrzebującego, zadrażający uciskanego, wstawiennicy bogatych, nieprawi sędziowie biednych, całkowicie grzeszni!

Strzeż się, dziecko, wszystkich ludzi tego rodzaju!

VI

Wierność Nauce i jarzmo Pana

¹ Uważaj, aby cię ktoś nie odwiódł od postępowania według tej nauki, nauczając cię bez Boga.

² Jeśli bowiem jesteś w stanie wziąć na siebie jarzmo Pana,* będziesz doskonały.

Jeśli zaś nie jesteś w stanie, czyni, to co tylko możesz.

Pokarmy

³ Natomiast co do pokarmu:

Co tylko jesteś w stanie, weź na siebie, ale od [pokarmu] złożonego w ofierze bóstwom* zdecydowanie trzymaj się z daleka, ponieważ jest on służbą wobec martwych bogów.

VII

Zanurzenie

¹ Natomiast co do zanurzenia, to zanurzajcie w ten sposób:

Upřednio powiedziawszy to wszystko [co powyżej], zanurzajcie w imię Ojca i Syna i Świętego Ducha* w bieżącej wodzie.

² Jeśli zaś nie masz bieżącej wody, zanurz w innej wodzie.

A jeśli nie możesz w zimnej, [zanurz] w ciepłej.

³ Jeśli też nie masz żadnej z nich, polej głowę

trzykrotnie wodą w imię Ojca i Syna i Świętego Ducha.*

⁴ A przed zanurzeniem niech wcześniej poszcza zanurzający i zanurzany, a także inni jeśli mogą. Nakaż zaś pościć zanurzanemu wcześniej jeden lub dwa [dni].

VIII

Post i modlitwa

¹ Wasze posty niech się nie zbiegają z postami obłudników.*

Ponieważ oni poszcza drugiego i piątego dnia tygodnia,*

wy poście czwartego oraz w dzień przygotowania* [przed szabatem].

² Nie módlcie się również jak obłudnicy,* ale tak jak nakazał Pan w swojej Dobrej Nowinie, mianowicie:

*«Nasz Ojczy, który [jesteś] w niebie,
niech Twoje imię będzie uświęcone,
niech nadejdzie Twoje królowanie,
niech Twoja wola się stanie na ziemi
tak, jak w niebie.*

*Daj nam dzisiaj naszego codziennego chleba
i odpuść nam dług,*

*jak i my odpuszczamy naszym dłużnikom,
i nie wprowadzaj nas w próbę,
ale uratuj nas od Złego,**

jako że do Ciebie należą moc i chwała na wieki.»

³ Módlcie się w ten sposób trzy razy na dzień.

IX

Dziękczynienie przy winie i chlebie

¹ Co się z kolei tyczy dziękczynienia - dziękujcie w następujący sposób.

² Najpierw przy kielichu:

«Dziękujemy Ci, nasz Ojczy, za świętą winorośl* Dawida, Twojego sługi.

8:1 „obłudników” — por. Mat. 6:16; „tygodnia” — por. Łk. 18:12; „dzień przygotowania” — por. Mk. 15:42; Jan. 19:14,31.

8:2 „obłudnicy” — por. Mat. 6:5; „Złego” — por. Mat. 6:9-13.

9:2 „winorośl” — por. Jer. 2:21, 6:9; Ez. 19:10-14; Mat. 26:29;

6:2 Por. Mat. 11:29-30.

6:3 Por. Dz. 15:29, 21:25; 1Kor. 8, 10; Obj. 2:12-29

7:1,3 Por. Mat. 28:19

Tobie chwała na wieki.»

³ Natomiast przy połamanym* [chlebie]:

«Dziękujemy Ci, nasz Ojcze, za życie i poznanie, które dałeś poznać nam przez Jezusa, Twego Sługę.

Tobie chwała na wieki.

⁴ Tak jak ten połamany* [chleb] był rozproszony na górach i zgromadzony, stał się jednym, tak niech zostanie zgromadzona Twoja Społeczność* z krańców ziemi do Twego Królestwa, jako że do Ciebie należą chwała i moc przez Jezusa Pomazańca na wieki.»

⁵ Niech nikt nie je, ani nie pije z dziękczynienia waszego poza tymi, którzy zostali zanurzeni w imię Pana, ponieważ i o tym powiedział Pan:

Nie dawajcie świętości psom.*

X

Dziękczynienie

¹ A gdy się najecie, dziękujcie w ten sposób:

² «Dziękujemy Ci, święty Ojcze, za Twoje święte Imię, które rozbiło namiot w naszych sercach,

i za poznanie, wiarę oraz nieśmiertelność, którą dałeś nam poznać przez Jezusa, Twego Sługę. Tobie chwała na wieki.

³ Ty, Władco Wszchemogący, stworzyłeś wszystko z powodu Twojego imienia, dałeś ludziom pokarm i napój dla korzystania z niego z przyjemnością, aby Tobie dziękowali, nam z kolei łaskawie udzieliłeś duchowego pokarmu i napoju oraz życia wiecznego przez Twego Sługę.

⁴ Przede wszystkim dziękujemy Ci za Twoje potężne działanie [względem nas].

Tobie chwała na wieki.

⁵ Wspomnij, Panie, Twoją Społeczność, aby w Twojej miłości uratować ją i zgromadzić ją z czterech stron świata uswięconą do Twojego Królestwa, które przygotowałeś jej,

Mk. 14:25; Lk. 22:18; Jan. 15:1-17.

9:3,4 „połamanym [chlebie]” — gr. κλάσμα – dosł. „złamanie, połamanie, połamaniec”.

9:4 „Społeczność” — gr. ἐκκλησία – „zgromadzenie, zebranie, społeczność, zwołanie”.

9:5 Por. Mat. 7:6.

jako że do Ciebie należą moc i chwała na wieki.

⁶ Niechaj nadejdzie łaska,

a przeminie ten świat!

Hosanna* Bogu Dawida!

Jeśli kto jest święty, niech przyjdzie!

Jeśli ktoś nie jest, niech pokutuje!

Maran atha!* Amen.»

⁷ A prorokom pozwólcie dziękować, ile zechcą.

XI

Wysłannicy i prorocy

¹ *Jeśli zatem ktoś przychodzi [do was], by uczyć was tego wszystkiego, co zostało wcześniej powiedziane, przyjmijcie go.

² Jeśli zaś ów nauczający, zmieniwszy [swoje nauczanie], nauczałby innej nauki, by znieść [to, co zostało powiedziane], nie słuchajcie go, jednak [jeśli byłoby to] ku przedłożeniu sprawiedliwości i poznania Pana, przyjmijcie go jak Pana.

³ Co się zaś tyczy wysłanników i proroków, postępujcie zgodnie z zarządzeniem Dobrej Nowiny.

⁴ Każdy wysłannik, który do was przychodzi, niech zostanie przyjęty jak Pan.*

⁵ Nie zostanie zaś on dłużej, niż jeden dzień, jeśli zaś będzie potrzeba, to i drugi. Ale jeśli zostanie trzy, jest fałszywym prorokiem.

⁶ Odchodząc zaś, wysłannik niczego niech nie bierze, poza chlebem, dopóki nie znajdzie schronienia. Jeśli jednak poprosi o pieniądze, jest fałszywym prorokiem.

⁷ A żadnego proroka przemawiającego w duchu nie poddawajcie próbie, ani nie rozsądzajcie, każdy bowiem grzech zostanie odpuszczony, ale ten grzech nie zostanie odpuszczony.*

⁸ Nie każdy zaś przemawiający w duchu jest prorokiem, ale [jest nim] tylko, jeśli cechuje się zachowaniem Pana.

Zatem po zachowaniu będzie rozpoznany fałszywy prorok i [prawdziwy] prorok.

10:6 „Hosanna” — por. Ps. 118:25; Mat. 21:9,15; Mk. 11:9-10; Jan. 12:13; „Maran atha!” — por. 1Kor. 16:22.

11:1 Por. z mową Jezusa z Mat. 10.

11:4 Por. Mat. 10:40; Jan. 13:20.

11:7 Por. Mat. 12:31-32

⁹ Żaden prorok zastawiający stół w duchu, nie będzie jadł z niego, chyba że jest fałszywym prorokiem.

¹⁰ Każdy zaś prorok nauczający prawdy, jeśli tego, czego naucza, nie czyni, jest fałszywym prorokiem.

¹¹ A każdy prorok wypróbowany [jako] prawdziwy, działający dla światowej tajemnicy Społeczności, nie nauczający zaś czynić tego wszystkiego, co sam czyni, nie będzie sądzony przez was, ponieważ z Bogiem ma sąd, bo podobnie działali też dawni prorocy.

¹² Kto zaś by powiedział w duchu: «Daj mi pieniądze albo inną rzecz», nie słuchajcie go. Jeśli zaś w sprawie innych potrzebujących by powiedział, aby dać, niech go nikt nie sądzi.

XII

Podróżujący uczniowie

¹ A każdy przychodzący w imieniu Pana niech zostanie przyjęty, potem zaś wypróbowawszy go, rozeznacie się [co do niego], ponieważ będziecie mieli rozeznanie co prawe, a co lewe.

² Jeśli przychodzący jest w drodze, pomóżcie mu, jak możecie. Jeśli chce zatrzymać się u was, to nie więcej niż dwa lub trzy dni, jeśli to konieczne.

³ Jeśli natomiast pragnie u was osiąść, a jest rzemieślnikiem, niech wykonuje pracę i niech je.

⁴ Jeśli zaś nie posiada [żadnego] zawodu, zgodnie z waszym rozsądkiem pomyślcie wcześniej, jak [sprawić], aby nie żył beczynnym z wami zwolennik Pomazańca.*

⁵ Jeśli jednak nie chce on w ten sposób czynić, jest [człowiekiem] kupczącym Pomazańcem* - trzymajcie się z dala od takich!

XIII

Utrzymanie proroków

¹ A każdy prawdziwy prorok pragnący osiąść u

12:4 „zwolennik Pomazańca” — gr. Χριστιανός — „pomazańcowy, zwolennik, naśladowca Pomazańca”.

12:5 „kupczącym Pomazańcem” — gr. χρισητέμπορος — „Pomazańca-kupiec, handlujący Pomazańcem”.

was jest wart swojego wyżywienia. ² Tak samo, jak prawdziwy nauczyciel jest wart, tak i on jest, zupełnie jak pracownik [jest wart] swojego wyżywienia.

³ Dlatego wzięwszy wszelkie pierwociny płodów tłoczni winnej i klepiska, bydła jak i owiec, dasz je prorokom, oni bowiem są arcykapłanami waszymi.* ⁴ Jeśli zaś nie macie proroka, dajcie ubogim. ⁵ Jeśli byś przygotowywał pieczywo, biorąc pierwociny, daj zgodnie z przykazaniem.

⁶ Podobnie też dzban wina lub oliwy otworzysz, biorąc pierwociny, daj [je] prorokom.

⁷ Biorąc zaś srebrnika czy odzienie i wszystko co posiadasz, jak tylko byś uważał, daj według przykazania.

XIV

Wspólne posiłki

¹ Zgodnie zaś z Pańskim [przykazaniem] Pana* zgromadziwszy się, łamcie chleb i dziękujcie, przyznając się do waszych upadków tak, aby czysta była wasza ofiara. ² A nikt, kto jest poróżniony ze swoim towarzyszem, niech nie schodzi się z wami, dopóki się nie pogodzą, aby nie została skalana wasza ofiara, ³ bo to o niej jest powiedziane przez Pana:

W każdym miejscu i czasie [macie] składać mi czystą ofiarę, jako że jestem Wielkim Królem, mówi Pan, i imię moje cudowne [jest] pośród pogan.*

XV

Opiekunowie i sługi

¹ Wybierzcie sobie przez głosowanie* opiekunów

13:3 Por. Pwt. 18:1-8.

14:1 „Zgodnie zaś z Pańskim [przykazaniem] Pana” — gr. Κατά κυριακήν δὲ κυρίου — tekst grecki nie zawiera rzeczownika, który jest określony przymiotnikiem *pański* i rzeczownikiem *Pana*, pozostaje on w domyśle. Pewnym jest, że powinien on być rodzaju żeńskiego - tradycyjnie wstawia się tutaj słowo *dziewi* (gr. ἡμέρα), jednak wydaje się, że może bardziej prawdopodobnie jest słowo *przykazanie* (gr. ἐντολή) ze względu na końcówkę 13:7, a także w nawiązaniu do Łk. 22:14-20; 1 Kor. 11:17-34.

14:3 Por. Mal. 1:11-14.

15:1 „Wybierzcie przez głosowanie” — gr. χειροτονήσατε — „zagłosujcie, wybierzcie przez wyciągnięcie ręki”, por.

nów i sługi godnych Pana, mężczyzn łagodnych, nie kochających pieniędzy, wiarygodnych i wypróbowanych, ponieważ dla was oni służą także sami służbą proroków i nauczycieli. ² Nie pogardzajcie zatem nimi, gdyż są oni uczynieni dla was [równie] cennymi wraz z prorokami i nauczycielami.

Napominanie i inne

³ Gańcie jedni drugich nie w gniewie, ale w pokoju, jak macie [wyłożone] w Dobrej Nowinie i z kimś, kto jest zawiniony u towarzysza, niech nikt nie rozmawia, ani od was niech [nikt o nim] nie słyszy, dopóki nie okaże skruchy.

⁴ A wasze modlitwy i jałmużny oraz wszelkie zajęcia, tak wykonujcie, jak macie [to wyłożone] w Dobrej Nowinie naszego Pana.

XVI

Gotowość na przyście Pana

¹ Czuwajcie nad życiem waszym: niech wasze lampy nie zgasną i biodra wasze niech nie będą nieprzepasane,* ale bądźcie gotowi, ponieważ nie znacie godziny, w której nasz Pan przyjdzie.* ² Jak najczęściej zbierajcie się zabiegając o [rzeczy] niezbędne dla waszych dusz, ponieważ nie przyda się wam cały czas waszej wiary, jeśli w ostatniej chwili nie okażecie się doskonali.*

³ *Ponieważ w tych ostatnich dniach rozmnożą się fałszywi prorocy i zwodziciele, i owce zmienią się w wilki, a miłość zamieni się w nienawiść.

⁴ Ponieważ wzrośnie bezprawie, nienawidzić się będą wzajemnie oraz prześladować i wydawać, i wtedy zostanie objawiony Zwodziciel Świata jako Syn Boga,* i będzie czynił znaki i cuda,

i ziemia zostanie wydana w jego ręce, i będzie czynił nieprawę [rzeczy], jakich nigdy nie było od zawsze.

⁵ Wtedy ludzkość wejdzie w pożar próby, i potknie się wielu i zgina, ale trwający w swojej wierze będą ocaleni przez Niego od kłatwy.*

⁶ I wtedy objawią się znaki prawdy: najpierw - znak otwarcia w niebie, potem - znak dźwięku trąby, i trzecie: powstanie umarłych.

⁷ Nie wszystkich jednak, ale jak zostało powiedziane:

Przyjdzie Pan i wszyscy święci z Nim.*

⁸ Wtedy świat zobaczy Pana przychodzącego na obłokach nieba.*

Dz. 14:23.

16:1 „nieprzepasane” – por. Wj.12:11; Łk. 12:35; „przyjdzie” – por. Mat. 24:42, 25:13.

16:2 „doskonali” – od gr. τέλειος – „doskonali, ukończony, dojrzały, bez braku”.

16:3 Por. z mową Jezusa w Mat 24.

16:4 Por. 2Tes. 2:3-12.

16:5 „będą ocaleni przez Niego od kłatwy” – gr. σωθήσονται ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ καταθέματος – lub równie uprawniony przekład: „będą ocaleni pod samą kłatwą”. Drugi przekład można rozumieć w taki sposób, że wierzący zostaną ocaleni w ostatnim momencie.

16:7 Por. Łz. 66:15; Za. 14:5.

16:8 Por. Dan. 7:13-14; Mat. 26:64; Mk. 14:62.

DODATKI

TEKST ORYGINALNY

Za *Apostolic Fathers*, (red.) Kirsopp Lake

ΔΙΔΑΧΗ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Διδαχή κυρίου διὰ τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῖς ἔθνεσιν.

I

1. Ὅδοι δύο εἰσὶ, μία τῆς ζωῆς καὶ μία τοῦ θανάτου, διαφορὰ δὲ πολλή μεταξὺ τῶν δύο ὁδῶν. 2. Ἡ μὲν οὖν τῆς ζωῆς ἐστὶν αὕτη· πρῶτον ἀγαπήσεις τὸν θεὸν τὸν ποιήσαντά σε, δεύτερον τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· πάντα δὲ ὅσα ἐὰν θελήσης μὴ γίνεσθαί σοι, καὶ σὺ ἄλλῳ μὴ ποίει. 3. Τούτων δὲ τῶν λόγων ἡ διδαχή ἐστὶν αὕτη· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, νηστεύετε δὲ ὑπὲρ τῶν διωκότων ὑμᾶς· ποία γὰρ χάρις, ἐὰν ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς; οὐχὶ καὶ τὰ ἔθνη τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; ὑμεῖς δὲ ἀγαπᾶτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ οὐχ ἕξετε ἐχθρόν. 4. ἀπέχου τῶν σαρκικῶν καὶ σωματικῶν ἐπιθυμιῶν· ἐὰν τις σοι δῶ ῥάπισμα εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἔση τέλειος· ἐὰν ἀγγαρεύσῃ σέ τις μίλιον ἔν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο· ἐὰν ἄρῃ τις τὸ ἱμάτιόν σου, δὸς αὐτῷ καὶ τὸν χιτῶνα· ἐὰν λάβῃ τις ἀπὸ σοῦ τὸ σόν, μὴ ἀπαίτει· οὐδὲ γὰρ δύνασαι. 5. παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου καὶ μὴ ἀπαίτει· πᾶσι γὰρ θέλει δίδοσθαι ὁ πατήρ ἐκ τῶν ἰδίων χαρισμάτων. μακάριος ὁ δίδους κατὰ τὴν ἐντολήν· ἀθῶος γὰρ ἐστὶν. οὐαὶ τῷ λαμβάνοντι· εἰ μὲν γὰρ γὰρ χρεῖαν ἔχων

λαμβάνει τις, ἄθῳς ἔσται· ὁ δὲ μὴ χρεῖαν ἔχων δώσει δίκην, ἵνατί ἔλαβε καὶ εἰς τί· ἐν συνοχῇ δὲ γενόμενος ἐξετασθήσεται περὶ ὧν ἔπραξε, καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ἐκεῖθεν, μέχρις οὗ ἀποδῶ τὸν ἔσχατον κωδράντην. 6. ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου δὲ εἴρηται· Ἰδρωσάτω ἡ ἐλεημοσύνη σου εἰς τὰς χεῖράς σου, μέχρις ἂν γνῶς τίνι δῶς.

II

1. Δευτέρα δὲ ἐντολὴ τῆς διδαχῆς· 2. οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ παιδοφθορήσεις, οὐ ορνεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ μαγεύσεις, οὐ φαρμακεύσεις, οὐ φονεύσεις τέκνον ἐν φθορᾷ, οὐδὲ γεννηθὲν ἀποκτενεῖς, οὐκ ἐπιθυμήσεις τὰ τοῦ πλησίον. 3. οὐκ ἐπιορκήσεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐ κακολογήσεις, οὐ μνησικακήσεις. 4. οὐκ ἔση διγνώμων οὐδὲ δίγλωσσος· παγὶς γὰρ θανάτου ἡ διγλωσσία. 5. οὐκ ἔσται ὁ λόγος σου ψευδῆς, οὐ κενός, ἀλλὰ μεμεστωμένος πράξει. 6. οὐκ ἔση πλεονέκτης οὐδὲ ἄρπαξ οὐδὲ ὑποκριτῆς οὐδὲ κακοήθης οὐδὲ ὑπερήφανος. οὐ λήψη βουλήν πονηρὰν κατὰ τοῦ πλησίον σου. 7. οὐ μισήσεις πάντα ἄνθρωπον, ἀλλὰ οὓς μὲν ἐλέγξεις, περὶ δὲ ὧν προσεύξη, οὓς δὲ ἀγαπήσεις ὑπὲρ τὴν ψυχὴν σου.

III

1. Τέκνον μου, φεῦγε ἀπὸ παντὸς πονηροῦ καὶ ἀπὸ παντὸς ὁμοίου αὐτοῦ. 2. μὴ γίνου ὀργίλος, ὀδηγεῖ γὰρ ἡ ὀργὴ πρὸς τὸν φόνον, μηδὲ ζηλωτῆς μηδὲ ἐπιστικὸς μηδὲ θυμικός· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων φόνοι γεννῶνται. 3. τέκνον μου, μὴ γίνου ἐπιθυμητῆς, ὀδηγεῖ γὰρ ἡ ἐπιθυμία πρὸς τὴν πορνείαν, μηδὲ αἰσχρολόγος μηδὲ υψηλόφθαλμος· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων μοιχεῖαι γεννῶνται. 4. τέκνον μου, μὴ γίνου οἰωνοσκόπος, ἐπειδὴ ὀδηγεῖ εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν, μηδὲ ἐπαιδὸς μηδὲ μαθηματικός μηδὲ περικαθαθαίρων, μηδὲ θέλε αὐτὰ βλέπειν· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων εἰδωλολατρία γεννᾶται. 5. τέκνον μου, μὴ γίνου ψεύστης, ἐπειδὴ ὀδηγεῖ τὸ ψεῦσμα εἰς τὴν κλοπὴν, μηδὲ φιλάργυρος μηδὲ κενόδοξος·

ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων κλοπαὶ γεννῶνται. 6. τέκνον μου, μὴ γίνου γόγγυσος, ἐπειδὴ ὁδηγεῖ εἰς τὴν βλασφημίαν, μηδὲ αὐθάδης μηδὲ πονηρόφρων· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων βλασφημίαι γεννῶνται. 7. ἴσθι δὲ πραῦς, ἐπεὶ οἱ πραεῖς κληρονομήσουσι τὴν γῆν. 8. γίνου μακρόθυμος καὶ ἐλεήμων καὶ ἄκακος καὶ ἡσύχιος καὶ ἀγαθὸς καὶ τρέμων τοὺς λόγους διὰ παντός, οὓς ἤκουσας. 9. οὐχ ὑψώσεις σεαυτὸν οὐδὲ δώσεις τῇ ψυχῇ σου θράσος. οὐ κολληθήσεται ἡ ψυχὴ σου μετὰ ὑψηλῶν, ἀλλὰ μετὰ δικαίων καὶ ταπεινῶν ἀναστραφήσῃ. 10. τὰ συμβαίνοντά σοι ἐνεργήματα ὡς ἀγαθὰ προσδέξῃ, εἰδὼς ὅτι ἄτερ θεοῦ οὐδὲν γίνεταί.

IV

1. Τέκνον μου, τοῦ λαλοῦντός σοι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μνησθήσῃ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, τιμήσεις δὲ αὐτὸν ὡς κύριον· ὅθεν γὰρ ἡ κυριότης λαλεῖται, ἐκεῖ κύριός ἐστιν. 2. ἐκζητήσεις δὲ καθ' ἡμέραν τὰ πρόσωπα τῶν ἁγίων, ἵνα ἐπαναπαῆς τοῖς λόγοις αὐτῶν. 3. οὐ ποθήσεις σχίσμα, εἰρηνεύσεις δὲ μαχομένους· κρινεῖς δικαίως, οὐ λήψη πρόσωπον ἐλέγξαι ἐπὶ παραπτώμασιν. 4. οὐ διψυχήσεις, πότερον ἔσται ἢ οὐ. 5. Μὴ γίνου πρὸς μὲν τὸ λαβεῖν ἐκτείνων τὰς χεῖρας, πρὸς δὲ τὸ δοῦναι συσπῶν. 6. ἐὰν ἔχῃς διὰ τῶν χειρῶν σου, δώσεις λύτρωσιν ἁμαρτιῶν σου. 7. οὐ διστάσεις δοῦναι οὐδὲ διδοὺς γογγύσεις· γνώση γάρ, τίς ἐστιν ὁ τοῦ μισθοῦ καλὸς ἀνταποδότης. 8. οὐκ ἀποστραφήσῃ τὸν ἐνδεόμενον, συγκοινωνήσεις δὲ πάντα τῷ ἀδελφῷ σου καὶ οὐκ ἐρεῖς ἴδια εἶναι· εἰ γὰρ ἐν τῷ ἀθανάτῳ κοινωνοὶ ἐστε, πόσω μᾶλλον ἐν τοῖς θνητοῖς; 9. Οὐκ ἀρεῖς τὴν χεῖρα σου ἀπὸ τοῦ υἱοῦ σου ἢ ἀπὸ τῆς θυγατρὸς σου, ἀλλὰ ἀπὸ νεότητος διδάξεις τὸν φόβον τοῦ θεοῦ. 10. οὐκ ἐπιτάξεις δούλῳ σου ἢ παιδίσκη, τοῖς ἐπὶ τὸν αὐτὸν θεὸν ἐλπίζουσιν, ἐν πικρίᾳ σου, μήποτε οὐ μὴ φοβηθήσονται τὸν ἐπ' ἀμφοτέροις θεόν· οὐ γὰρ ἔρχεται κατὰ πρόσωπον καλέσαι, ἀλλ' ἐφ' οὓς τὸ πνεῦμα ἠτοίμασεν. 11. ὑμεῖς δὲ οἱ δούλοι ὑποταγήσεσθε τοῖς κυρίοις ὑμῶν ὡς τύπτῳ θεοῦ ἐν αἰσχύνῃ καὶ φόβῳ. 12. Μισήσεις πᾶσαν ὑπόκρισιν καὶ πᾶν ὃ μὴ

ἀρεστόν τῷ κυρίῳ. 13. οὐ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἐντολὰς κυρίου, φυλάξεις δὲ ἅ παρέλαβες, μήτε προστιθεῖς μήτε ἀφαιρῶν. 14. ἐν ἐκκλησίᾳ ἐξομολογήσῃ τὰ παραπτώματά σου, καὶ οὐ προσελεύσῃ ἐπὶ προσευχῆν σου ἐν συνειδήσει πονηρᾷ· αὕτη ἐστὶν ἡ ὁδὸς τῆς ζωῆς.

V

1. Ἡ δὲ τοῦ θανάτου ὁδὸς ἐστὶν αὕτη· πρῶτον πάντων πονηρὰ ἐστὶ καὶ κατάρας μεστή· φόνοι, μοιχεῖαι, ἐπιθυμῖαι, προνεῖαι, κλοπαί, εἰδωλολατρῖαι, μαγεῖαι, φαρμακῖαι, ἀρπαγαί, ψευδομαρτυρῖαι, ὑποκρίσεις, διπλοκαρδία, δόλος, ὑπερηφανία, κακία, αὐθάδεια, πλεονεξία, αἰσχρολογία, ζηλοτυπία, θρασύτης, ὕψος, ἀλαζονεία. 2. διῶκται ἀγαθῶν, μισοῦντες ἀλήθειαν, ἀγαπῶντες ψεῦδος, οὐ γινώσκοντες μισθὸν δικαιοσύνης, οὐ κολλώμενοι ἀγαθῷ οὐδὲ κρίσει δικαία ἀγρυπνοῦντες οὐκ εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' εἰς τὸ πονηρόν· ὦν μακρὰν προαῦτης καὶ ὑπομονή, μάταια ἀγαπῶντες, διώκοντες ἀνταπόδομα, οὐκ ἐλεοῦντες πτωχόν, οὐ πονοῦντες ἐπὶ καταπονουμένῳ, οὐ γινώσκοντες τὸν ποιήσαντα αὐτούς, φονεῖς τέκνων, φθορεῖς πλάσματος θεοῦ, ἀποστρεφόμενοι τὸν ἐνδεόμενον, καταπονοῦντες τὸν θλιβόμενον, πλουσίων παράκλητοι, πενήτων ἄνομοι κριταί, πανθαμάρητοι ῥυσθειῖτε, τέκνα, ἀπὸ τούτων ἀπάντων.

VI

1. Ὅρα, μὴ τίς σε πλανήσῃ ἀπὸ ταύτης τῆς ὁδοῦ τῆς διδαχῆς, ἐπεὶ παρεκτὸς θεοῦ σε διδάσκει. 2. εἰ μὲν γὰρ δύνασαι βαστάσαι ὅλον τὸν ζυγὸν τοῦ κυρίου, τέλειος ἔσῃ· εἰ δ' οὐ δύνασαι, ὁ δύνῃ, τοῦτο ποίει. 3. περὶ δὲ τῆς βρώσεως, ὁ δύνασαι βάστασον· ἀπὸ δὲ τοῦ εἰδωλοθύτου λίαν πρόσχε· λατρεία γάρ ἐστὶ θεῶν νεκρῶν.

VII

1. Περί δὲ τοῦ βαπτίσματος, οὕτω βαπτίσατε· ταῦτα πάντα προειπόντες, βαπτίσατε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν ὕδατι ζῶντι. 2. ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃς ὕδωρ ζῶν, εἰς ἄλλο ὕδωρ βάπτισον· εἰ δ' οὐ δύνασαι ἐν ψυχρῷ, ἐν θερμῷ. 3. ἐὰν δὲ ἀμφοτέρω μὴ ἔχῃς, ἔκχεον εἰς τὴν κεφαλὴν τρις ὕδωρ εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος. 4. πρὸ δὲ τοῦ βαπτίσματος προνηστευσάτω ὁ βαπτίζων καὶ ὁ βαπτιζόμενος καὶ εἴ τινες ἄλλοι δύναται· κελεύεις δὲ νηστεῦσαι τὸν βαπτιζόμενον πρὸ μιᾶς ἢ δύο.

VIII

1. Αἱ δὲ νηστεῖαι ὑμῶν μὴ ἔστωσαν μετὰ τῶν ὑποκριτῶν. νηστεύουσι γὰρ δευτέρα σαββάτων καὶ πέμπτη· ὑμεῖς δὲ νηστεύσατε τετράδα καὶ παρασκευὴν. 2. μὴδὲ προσεύχεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί, ἀλλ' ὡς ἐκέλευσεν ὁ κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ αὐτοῦ, οὕτω προσεύχεσθε· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὴν ὀφειλὴν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. 3. τρις τῆς ἡμέρας οὕτω προσεύχεσθε.

IX

1. Περί δὲ τῆς εὐχαριστίας, οὕτως εὐχαριστήσατε· 2. πρῶτον περὶ τοῦ ποτηρίου Εὐχαριστοῦμεν σοι, πάτερ ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς ἁγίας ἀμπέλου Δαυεὶδ τοῦ παιδός σου· σοὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. 3. περὶ δὲ τοῦ κλάσματος· Εὐχαριστοῦμέν σοι, πάτερ ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς ζῆης καὶ γνώσεως, ἧς ἐγνώρισας ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ τοῦ παιδός σου. σοὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. 4. ὥσπερ ἦν τοῦτο τὸ κλάσμα διεσκορπισμένον ἐπάνω τῶν ὀρέων καὶ συναχθὲν ἐγένετο ἓν, οὕτω συναχθήτω σου ἡ ἐκκλησία ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς εἰς τὴν σὴν βασιλείαν. ὅτι σοῦ

ἐστιν ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας. 5. μηδεὶς δὲ φαγέτω μηδὲ πιέτω ἀπὸ τῆς εὐχαριστίας ὑμῶν, ἀλλ' οἱ βαπτισθέντες εἰς ὄνομα κυρίου· καὶ γὰρ περὶ τούτου εἶρηκεν ὁ κύριος· Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί.

Χ

1. Μετὰ δὲ τὸ ἐμπλησθῆναι οὕτως εὐχαριστήσατε· 2. Εὐχαριστοῦμέν σοι, πάτερ ἅγιε, ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ὀνόματός σου, οὗ κατεσκήνωσας ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς γνώσεως καὶ πίστεως καὶ ἀθανασίας, ἧς ἐγνώρισας ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ τοῦ παιδός σου· σοὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. 3. σύ, δέσποτα παντοκράτορ, ἔκτισας τὰ πάντα ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, τροφήν τε καὶ ποτὸν ἔδωκας τοῖς ἀνθρώποις εἰς ἀπόλαυσιν, ἵνα σοὶ εὐχαριστήσωσιν, ἡμῖν δὲ ἐχαρίσω πνευματικὴν τροφήν καὶ ποτὸν καὶ ζωὴν αἰώνιον διὰ τοῦ παιδός σου. 4. πρὸ πάντων εὐχαριστοῦμέν σοι, ὅτι δυνατὸς εἶ· σοὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. 5. μνήσθητι, κύριε, τῆς ἐκκλησίας σου, τοῦ ῥύσασθαι αὐτὴν ἐν τῇ ἀγάπῃ σου, καὶ σύναξον αὐτὴν ἀπὸ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, τὴν ἁγιασθεῖσαν, εἰς τὴν σὴν βασιλείαν, ἣν ἠτοιμάσας αὐτῇ· ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. 6. ἐλθέτω χάρις καὶ παρελθέτω ὁ κόσμος οὗτος. Ὡσαννὰ τῷ θεῷ Δαυεὶδ. εἴ τις ἅγιός ἐστιν, ἐρχέσθω· εἴ τις οὐκ ἔστι, μετανοεῖτω μαρὰν ἀθά· ἀμήν. 7. τοῖς δὲ προφήταις ἐπιτρέπετε εὐχαριστεῖν ὅσα θέλουσιν.

ΧΙ

1. Ὅς ἂν οὖν ἐλθὼν διδάξῃ ὑμᾶς ταῦτα πάντα τὰ προειρημένα, δέξασθε αὐτόν· 2. ἐὰν δὲ αὐτὸς ὁ διδάσκων στραφεῖς διδάσκη ἄλλην διδαχὴν εἰς τὸ καταλύσαι, μὴ αὐτοῦ ἀκούσητε· εἰς δὲ τὸ προσθεῖναι δικαιοσύνην καὶ γνῶσιν κυρίου, δέξασθε αὐτόν ὡς κύριον. 3. Περὶ δὲ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, κατὰ τὰ δόγμα τοῦ εὐαγγελίου οὕτω ποιήσατε. 4. πᾶς δὲ ἀπόστολος ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς δεχθήτω ὡς κύριος· 5. οὐ μενεῖ δὲ εἰ μὴ ἡμέραν μίαν· ἐὰν δὲ ἦ χρεία, καὶ τὴν

ἄλλην· τρεῖς δὲ ἐὰν μείνη, ψευδοπροφήτης ἐστίν. 6. ἐξέρχόμενος δὲ ὁ ἀπόστολος μηδὲν λαμβανέτω εἰ μὴ ἄρτον, ἕως οὗ ἀυλισθῆ· ἐὰν δὲ ἀργυριον αἰτῆ, ψευδοπροφήτης ἐστί. 7. Καὶ πάντα προφήτην λαλοῦντα ἐν πνεύματι οὐ πειράσσετε οὐδὲ διακρινεῖτε· πᾶσα γὰρ ἁμαρτία ἀφεθήσεται, αὕτη δὲ ἡ ἁμαρτία οὐκ ἀφεθήσεται. 8. οὐ πᾶς δὲ ὁ λαλῶν ἐν πνεύματι προφήτης ἐστίν, ἀλλ' ἐὰν ἔχη τοὺς τρόπους κυρίου. ἀπὸ οὖν τῶν τρόπων γνωσθήσεται ὁ ψευδοπροφήτης καὶ ὁ προφήτης. 9. καὶ πᾶς προφήτης ὀριζων τράπεζαν ἐν πνεύματι οὐ φάγεται ἀπ' αὐτῆς, εἰ δὲ μήγε ψευδοπροφήτης ἐστί. 10. πᾶς δὲ προφήτης διδάσκων τὴν ἀλήθειαν, εἰ ἂν διδάσκει οὐ ποιεῖ, ψευδοπροφήτης ἐστί. 11. πᾶς δὲ προφήτης δεδοκιμασμένος, ἀληθινός, ποιῶν εἰς μυστήριον κοσμικὸν ἐκκλησίας, μὴ διδάσκων δὲ ποιεῖν, ὅσα αὐτὸς ποιεῖ, οὐ κριθήσεται ἐφ' ὑμῶν· μετὰ θεοῦ γὰρ ἔχει τὴν κρίσιν· ὡσαύτως γὰρ ἐποίησαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι προφήται. 12. ὅς δ' ἂν εἴπη ἐν πνεύματι· δός μοι ἀργύρια ἢ ἕτερα ἅτινα, οὐκ ἀκούσεσθε αὐτοῦ· ἐὰν δὲ περὶ ἄλλων ὑστερούντων εἴπη δοῦναι, μηδεὶς αὐτὸν κρινέτω.

XII

1. Πᾶς δὲ ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου δεχθήτω· ἔπειτα δὲ δοκιμάσαντες αὐτὸν γνώσεσθε, σύνεσιν γὰρ ἔξετε δεξιὰν καὶ ἀριστεράν. 2. εἰ μὲν παρόδιός ἐστίν ὁ ἐρχόμενος, βοηθεῖτε αὐτῶ, ὅσον δύνασθε· οὐ μενεῖ δὲ πρὸς ὑμᾶς εἰ μὴ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἐὰν ἦ ἀνάγκη. 3. εἰ δὲ θέλει πρὸς ὑμᾶς καθῆσθαι, τεχνίτης ὢν, ἐργαζέσθω καὶ φαγέτω. 4. εἰ δὲ οὐκ ἔχει τέχνην, κατὰ τὴν σύνεσιν ὑμῶν προνοήσατε, πῶς μὴ ἀργὸς μεθ' ὑμῶν ζήσεται Χριστιανός. 5. εἰ δ' οὐ θέλει οὕτω ποιεῖν, χριστέμπορός ἐστι· προσέχετε ἀπὸ τῶν τοιούτων.

XIII

1. Πᾶς δὲ προφήτης ἀληθινός θέλων καθῆσθαι πρὸς ὑμᾶς ἄξιός ἐστι τῆς τροφῆς αὐτοῦ. 2. ὡσαύτως διδάσκαλος ἀληθινός ἐστίν ἄξιός ἐστι καὶ

αὐτὸς ὡσπερ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. 3. πᾶσαν οὖν ἀπαρχὴν γεννημάτων ληνοῦ καὶ ἄλωνος, βοῶν τε καὶ προβάτων λαβῶν δώσεις τὴν ἀπαρχὴν τοῖς προφήταις· αὐτοὶ γὰρ εἰσιν οἱ ἀρχιερεῖς ὑμῶν. 4. ἐὰν δὲ μὴ ἔχητε προφήτην, δότε τοῖς πτωχοῖς. 5. ἐὰν σιτίαν ποιῆς, τὴν ἀπαρχὴν λαβῶν δὸς κατὰ τὴν ἐντολήν. 6. ὡσαύτως κεράμιον οἴνου ἢ ἐλαίου ἀνοίξας, τὴν ἀπαρχὴν λαβῶν δὸς τοῖς προφήταις· 7. ἀργυρίου δὲ καὶ ἱματισμοῦ καὶ παντὸς κτήματος λαβῶν τὴν ἀπαρχὴν, ὡς ἂν σοι δόξη, δὸς κατὰ τὴν ἐντολήν.

XIV

1. Κατὰ κυριακὴν δὲ κυρίου συναχθέντες κλάσατε ἄρτον καὶ εὐχαριστήσατε, προεξομολογησάμενοι τὰ παραπτώματα ὑμῶν, ὅπως καθαρὰ ἡ θυσία ὑμῶν ἦ. 2. πᾶς δὲ ἔχων τὴν ἀμφιβολίαν μετὰ τοῦ ἐταίρου αὐτοῦ μὴ συνελθέτω ὑμῖν, ἕως οὗ διαλλαγῶσιν, ἵνα μὴ κοινωθῇ ἡ θυσία ὑμῶν. 3. αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ῥηθεῖσα ὑπὸ κυρίου· Ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ προσφέρειν μοι θυσίαν καθάραν. ὅτι βασιλεὺς μέγας εἰμί, λέγει κύριος, καὶ τὸ ὄνομά μου θαυμαστὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι.

XV

1. Χειροτονήσατε οὖν ἑαυτοῖς ἐπισκόπους καὶ διακόνους ἀξίους τοῦ κυρίου, ἄνδρας πρᾶεις καὶ ἀφιλαργύρους καὶ ἀληθεῖς καὶ δεδοκιμασμένους· ὑμῖν γὰρ λειτουργοῦσι καὶ αὐτοὶ τὴν λειτουργίαν τῶν προφητῶν καὶ διδασκάλων. 2. μὴ οὖν ὑπερίδητε αὐτούς· αὐτοὶ γὰρ εἰσιν οἱ τετιμημένοι ὑμῶν μετὰ τῶν προφητῶν καὶ διδασκάλων. 3. Ἐλέγχετε δὲ ἀλλήλους μὴ ἐν ὀργῇ, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ ὡς ἔχετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· καὶ παντὶ ἀστοχοῦντι κατὰ τοῦ ἐτέρου μηδεὶς λαλείτω μηδὲ παρ' ὑμῶν ἀκουέτω, ἕως οὗ μετανοήσῃ. 4. τὰς δὲ εὐχὰς ὑμῶν καὶ τὰς ἐλεημοσύνας καὶ πάσας τὰς πράξεις οὕτω ποιήσατε, ὡς ἔχετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

XVI

1. Γρηγορεῖτε ὑπὲρ τῆς ζωῆς ὑμῶν· οἱ λύχνοι ὑμῶν μὴ σβεσθήτωσαν, καὶ αἱ ὀσφύες ὑμῶν μὴ ἐκλυέσθωσαν, ἀλλὰ γίνεσθε ἕτοιμοι· οὐ γὰρ οἴδατε τὴν ὥραν, ἐν ἧ ὁ κύριος ἡμῶν ἔρχεται. 2. πυκνῶς δὲ συναχθήσεσθε ζητοῦντες τὰ ἀνήκοντα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· οὐ γὰρ ὠφελήσει ὑμᾶς ὁ πᾶς χρόνος τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐὰν μὴ ἐν τῷ ἐσχάτῳ καιρῷ τελειωθῆτε. 3. ἐν γὰρ ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις πληθυνθήσονται οἱ ψευδοπροφῆται καὶ οἱ φθορεῖς, καὶ στραφήσονται τὰ πρόβατα εἰς λύκους, καὶ ἡ ἀγάπη στραφήσεται εἰς μῖσος. 4. ἀυξανούσης γὰρ τῆς ἀνομίας μισήσουσιν ἀλλήλους καὶ διώξουσι καὶ παραδώσουσι, καὶ τότε φανήσεται ὁ κοσμοπλανῆς ὡς υἱὸς θεοῦ, καὶ ποιήσει σημεῖα καὶ τέρατα, καὶ ἡ γῆ παραδοθήσεται εἰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ποιήσει ἀθέμιτα, ἃ οὐδέποτε γέγονεν ἐξ αἰῶνος. 5. τότε ἥξει ἡ κτίσις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν πύρωσιν τῆς δοκιμασίας, καὶ σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀπολοῦνται, οἱ δὲ ὑπομείναντες ἐν τῇ πίστει αὐτῶν σωθήσονται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καταθέματος. 6. καὶ τότε φανήσεται τὰ σημεῖα τῆς ἀληθείας· πρῶτον σημεῖον ἐκπετάσεως ἐν οὐρανῷ, εἶτα σημεῖον φωνῆς σάπιγγος, καὶ τὸ τρίτον ἀνάστασις νεκρῶν. 7. οὐ πάντων δέ, ἀλλ' ὡς ἐρρέθη· Ἦξει ὁ κύριος καὶ πάντες οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ. 8. τότε ὄψεται ὁ κόσμος τὸν κύριον ἐρχόμενον ἐπάνω τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.